

Vår tids andlighet – och vår tids kyrka.

70 personer av tusen svenskar har upplevt att Gud talat till dem, dubbelt så många män som kvinnor, enligt undersökningen **Ett lyckligt folk** gjord av Centrum för samtidsanalys och Kyrkans Tidning. Lika många har sett en ängel, dubbelt så många kvinnor som män. En tredjedel av dagens svenskar har haft ett varsel. Ännu fler tror att människans själ återföds. Nästan hälften tror att det är möjligt att tala med andarna efter de avlidna. 820 av tusen svenskar tror att vetenskapen inte har svaret på alla frågor om tillvaron.

Att svensken är sekulariserad är därför en myt. Svensken har ett starkt andligt liv och rika andliga upplevelser. Fler än vi tror har intresse för det andliga. Det finns ett intresse av att se människors aura, att bedriva exorcism och av att förutsäga framtiden genom seriösa horoskop. Böcker om intuition och synkronicitet säljer bra.

Men svensken går inte så gärna i gudstjänsten. Och det är inte så underligt. Kyrkans gudstjänstliv och människors andlighet lever enligt denna undersökning i två skilda världar. Förutsägbara riter exacererade enligt en detaljerad agenda ger inget utrymme för det gudomligas oväntade och omtumlande inbrytande.

Svensken är också ointresserad av den kyrkliga beslutsapparaten. Den som har hört Gud tala till sig, sett en ängel eller talat med de avlidnas andar har inget intresse av maktkäbblet om biskoparnas rösträtt i kyrkomötet eller den revirkamp mellan förtroendevalda och anställda som förgiftar många församlingar.

En del kyrkligt aktiva ser människors avståndstagande från gudstjänstlivet och beslutsapparaten som tecken på andligt ointresse eller avkristnande. De glömmer att fråga sig hur mycket detta beror på dem själva och på det officiella kyrkolivets utformning.

*

Att människors andlighet och kyrkans gudstjänstliv lever i skilda världar beror till en del på att de har väsentligt skilda bärande teologier. Kyrkans trostolkning är grundad dels i 300-talets tankevärld, hur andligt och materiellt kan förenas i Jesu jordiska kropp eftersom den andliga världen är ren och materien syndig, och dels i 1500-talets, där den existensiella ångesten handlar om att få visshet om att en nådig Gud förlåter oss våra synder.

Orden går de flesta gudstjänstdeltagare förbi i ren distraktion. Många människor har andliga upplevelser som varken kommer till tals i teologin eller i gudstjänstlivet. Frågan om hur gudomligt och mänskligt förenades i Jesu jordiska kropp känns avlägsen. Det finns idag en helhetssyn på skapelsen och djuren som är radikalt annorlunda än 300-talets. Också Olaus Petris "Jag fattig syndig människa..." går förbi. Skuld känner vi inte längre i relation till Gud utan till andra människor. Många känner sig otillräckliga i arbets- och familjerelationer och längtar efter att kunna känna tillfredsställelse, att njuta av livet, att känna lycka.

Centrum för samtidsanalys' undersökning fokuserade på sambandet mellan människors lyckokänsla och deras andlighet. Vi fann att lyckokänslan hör samman med förmågan att se det stora i det lilla och att uppleva närhet till en annan människa och godhet från en annan människa. Detta har ett klart samband med förmågan att finna meningen med livet. Vi fann att de mest lyckliga tror mer på andlighet och utövar mer religion än de mindre lyckliga. Tron ger tröst, men andligheten i dag kan beskrivas så: själv är egen präst. Frälsning är att hitta sig själv och det inre lugnet. Gud är känslan av kärlek och storhet. Gud kan förnimmas i gemenskap och i naturen. Naturen är den moderna kyrkobyggnaden, en plats för hänförelse och andakt.

Den teologiska livsfrågan framför andra är inte skulden utan kroppens och själens hälsa. Avslappningen, andningen, kroppshållningen och kosten har fått betydelse också för själens hälsa. Nyckelord är njutning, upplevelser, krav på förändring när man upplever något bristfullt och en längtan bort från det stelt formella i kyrkorummet till större öppenhet för känslorna och det som känns äkta för stunden. Vi har en hög bildningsnivå och är vana att tänka självständigt kritiskt i stället för att lita till auktoriteter. Till den moderna tiden hör individualism och längtan efter ett övertygande ledarskap som

inte behöver luta sig mot en hierarkisk position. Vi söker oss tillbaka till de historiska rötterna samtidigt som vi är medvetna om att vi lever i en global mångkulturell och mångreligiös gemenskap.

Traditionalisterna suckar över utvecklingen och ser den som ett hot. De glömmer att när människor söker Gud i naturen strider det inte mot kristen tro, inte heller när de söker Gud i historien, musiken, konsten, kyrkogårdarna, i andliga syner, drömmar eller de ord Gud inger människor att säga till varandra. Att kyrkans yttre former blir inadekvata, det har de alltid blivit förr eller senare, betyder inte att den andliga världen är hotad. När det traditionella kyrkolivet inte förmedlar autentiska andliga upplevelser bryter de fram av egen kraft på nytt sätt. Det är vad som sker nu.

Andligheten inte är mindre än förr, men den lever i en annan värld än kyrkolivet. Vår undersökning visar att andligheten går sin egen väg och att kyrkan står ensam kvar med ett tynande gudstjänstliv och ett papperstynat sammanträdesbord.

För någon månad sedan inbjöd jag inom ramen för serien "I gränslandet" i Nacka församling ett medium att samtala med mig på temat "Kan man verkligen se och tala med andar?" Utan särskild annonsering och utan att muta med kaffe kom det 75 personer. Vi fick med möda plats i församlingssalen. "Tar kyrkan upp sådana här frågor kan vi tänka oss att börja gå i kyrkan igen" sade flera efteråt.

*

Undersökningen **Ett lyckligt folk** bekräftar att på de håll där man börjat tänka i dessa banor är man på rätt väg. Detta betyder att

* prästen får en ny roll. Prästen är inte längre undervisaren utan den andlige rådgivaren.

* gudstjänstens uppgift är att ge människan en plats där hon kan tala med Gud om sitt liv utan att en präst talar om hur hon skall tro för att tro rätt. Nya riter växer fram, t ex en hedra-dig-själv-rit; en sinnenas gudstjänst med musik, doft och rörelse; eller en gudstjänst med samtal människor emellan. Intresset för rötterna och det tidlösa leder till önskan att ibland använda gångna tiders ritual och formuleringar.

* kyrkorummet får en ny roll. Kyrkorummet är genom ljusbärare och bönböcker levande också när det inte pågår en gudstjänst där. Önskemål om dop utomhus, i en källa eller en sjö, vigsel vid en strand, friluftsgudstjänst i naturen och liknande är uttryck för insikten att Gud möter överallt och inte tecken på förakt för kyrkorummet.

* att bejaka mångfalden är framtidens väg. Andligheten kan se olika ut när den framträder i den materiella världen. Det behöver inte vara på ett enda sätt för att det skall vara rätt och vi behöver inte alltid ens tro på samma sätt.

* religionerna får en ny inbördes relation. Gud möter människan genom de olika religionerna, utan att någon av dem kan fånga Gud helt och fullt. Globaliseringen och den mångreligiösa situationen ställer oss inför kravet på ödmjukhet och respekt inför dem som tar Gud på allvar på ett annat sätt än vad jag gör.

Bengt Wadensjö